

Józef Myrczek

Akademia Techniczno-Humanistyczna w Bielsku-Białej
Śląski Bank Spółdzielczy „Silesia” w Katowicach

Justyna Partyka, Renata Rokita-Rogała

Śląski Bank Spółdzielczy „Silesia” w Katowicach

WPLYW DOKAPITALIZOWANIA NA WZROST AKTYWNOŚCI KREDYTOWEJ BANKÓW SPÓŁDZIELCZYCH W POLSCE

Streszczenie: W Polsce funkcjonuje ponad 500 banków spółdzielczych. Ogólnie w sektorze spółdzielczym występuje nadwyżka w wysokości ok. 14 mld zł złożonych depozytów nad wielkością udzielonych kredytów. Banki spółdzielcze są bardzo zróżnicowane i zarówno kapitał, jak i nadwyżka akcji depozytowej nad kredytową są nierównomiernie rozłożone. W efekcie dokapitalizowanie banków spółdzielczych w celu zwiększenia aktywności kredytowej jest istotne w perspektywie krótkoterminowej tylko dla grupy ok. 20-30 banków spółdzielczych, w większości o dużej dynamice rozwoju. Głównym źródłem zasilania funduszy podstawowych banków spółdzielczych jest podział nadwyżki bilansowej. Jak dotychczas zobowiązania podporządkowane mają mniejsze znaczenie dla większości banków spółdzielczych.

Słowa kluczowe: banki spółdzielcze, aktywność kredytowa.

1. Wstęp

Banki spółdzielcze są bankami lokalnymi, skoncentrowanymi przede wszystkim na obsłudze klientów detalicznych, osób fizycznych oraz firm z sektora małych i średnich przedsiębiorstw. Firmy te stanowią 99,8% wszystkich przedsiębiorstw zarejestrowanych w rejestrze REGON, jednocześnie specyfika ich finansowania wyraźnie różni się od dużych przedsiębiorstw¹, a ich rola w rozwoju lokalnych społeczności jest nie do przecenienia². Banki spółdzielcze są na drugim miejscu w Pol-

---

¹ M. Wszolek, *Gdy bank odwraca się plecami*, „Gazeta Bankowa”, luty 2010, s. 75-81.

² J. Myrczek, B. Kisiała, *Rola banków spółdzielczych w rozwoju społeczności lokalnych w kontekście akcesji do struktur Unii Europejskiej*, (w:) A. Barcik, R. Barcik (red.), *Rozwój lokalny i regionalny po wejściu Polski do Unii Europejskiej*, t. 2, Wydawnictwo Naukowe ATH, Bielsko-Biała 2006, s. 327-337.

sce wśród banków wybieranych przez przedsiębiorców i klientów indywidualnych. Zaufanie do banków spółdzielczych, pomimo sytuacji kryzysowej, szczególnie w grupie przedsiębiorców wzrasta znacznie szybciej niż w stosunku do innych podmiotów finansowych³. Stąd znaczenie banków spółdzielczych jest większe niż wynikające tylko z udziału w rynku usług bankowych, który w poszczególnych pożyczkach waha się od 5 do 10%⁴.

W polskim bankowym sektorze spółdzielczym występuje strukturalna nadwyżka depozytów podmiotów niefinansowych nad obligiem kredytowym. Dlatego, szczególnie w sytuacji potrzeby zwiększenia dopływu środków do gospodarki, istotnym zagadnieniem jest rozważenie czynników, które mogą zwiększyć zaangażowanie tej grupy podmiotów finansowych w kredytowanie gospodarstw domowych oraz małych i średnich firm. Jednym z takich czynników może być zewnętrzne dokapitalizowanie.

2. Wybrane cechy banków spółdzielczych w Polsce

Polskie banki spółdzielcze są samodzielnymi jednostkami funkcjonującymi zgodnie z reżimem powszechnie obowiązujących przepisów w tym zakresie⁵, niemniej jednak ich autonomia została ustawowo ograniczona przez *Ustawę z dnia 7 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających* stanowiącą *lex specialis* dla przepisów ogólnych⁶. Konsekwencji zapisów ustawowych przedmiotowego aktu prawnego jest wiele, m.in. obowiązek zrzeszania się⁷, a nadto zobowiązanie do zawarcia umowy (wedle jednolitego wzoru dla całego zrzeszenia zatwierdzonego przez KNF)⁸, określającej podstawowe prawa i obowiązki stron, kreującej organizację wzajemnych powiązań również w aspekcie kapitałowym.

---

³ Por.: *Wizerunek polskiego sektora bankowego*, Edycja 2010, ZBP, BFG, BIK, Warszawa 2010, na podstawie badań Pentoru.

⁴ *Sektor bankowy, podstawowe dane 12/2009*, UKNF, Warszawa 2010, www.knf.gov.pl, s. 2.

⁵ Funkcjonowanie banków spółdzielczych regulują przepisy *Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe* (tekst jedn.: DzU z 2002 r., Nr 72, poz. 665 z późn. zm.) oraz *Ustawy z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze* (tekst jedn.: DzU z 2003 r., Nr 188, poz. 1848 z późn. zm.).

⁶ *Ustawa z dnia 7 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających*, DzU z 2000 r., Nr 119, poz. 1252 z późn. zm.

⁷ Reguluje art. 1 *Ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających*, przy czym ust. 2 art. 1 wyłącza spod reżimu banki, których fundusze własne są nie mniejsze niż równowartość 5 000 000 euro.

⁸ Por.: B. Łyszczak, *Komentarz do ustawy z dnia 7 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających*, System Informacji Prawnej Lex, 2004, oraz A. Zalcewicz, *Bank spółdzielczy. Aspekty prawne tworzenia i funkcjonowania*, Wolters Kluwer Polska – Oficyna, 2009.

Autonomiczne banki spółdzielcze prowadzą niezależną politykę w zakresie zarządzania aktywami i pasywami, niemniej jednak nadwyżki lokują w bankach zrzeszających. Środki w bankach zrzeszających służą częściowo akcji komercyjnej tych banków, ale przede wszystkim gwarantują płynność zrzeszenia.

Obecnie w Polsce działają 3 banki zrzeszające, są to: Bank Polskiej Spółdzielczości SA, Gospodarczy Bank Wielkopolski SA oraz Mazowiecki Bank Regionalny SA.

Na koniec 2009 r. w Polsce funkcjonowało 576 banków spółdzielczych, z czego 575 zrzeszonych oraz 1 funkcjonujący samodzielnie poza zrzeszeniami (Krakowski Bank Spółdzielczy)⁹.

Banki spółdzielcze są bardzo zróżnicowane¹⁰. Niektóre cechy różniące BS to:

- rynek (adekwatny do terenu funkcjonowania, implikujący zapotrzebowanie na odmienne produkty, np. kredyty rolnicze z dopłatami ARMiR, finansowanie związane z wykorzystaniem środków UE),
- nadwyżka depozytów nad kredytami (211 BS powyżej 150%, 69 BS poniżej 110%),
- wyposażenie kapitałowe (280 BS, czyli ponad połowa posiada współczynnik wypłacalności powyżej 15%, 28 BS poniżej 10%),
- skala wielkości działania (różnice ponad 100-krotne wielkości sumy bilansowej, od kilkunastu mln zł do ok. 1,5 mld zł),
- charakter produktów.

Analiza sytuacji sektora spółdzielczego nie może być oparta jedynie na danych zbiorczych, ale musi uwzględniać dane analityczne odpowiadające sytuacji poszczególnych podmiotów.

Na potrzeby niniejszego opracowania wszystkie BS zostały podzielone na grupy rówieśnicze w zależności od aktualnego stopnia dokapitalizowania oraz nadwyżki depozytów nad kredytami, według wstępnych danych (nieaudytowanych) na koniec 2009 r.¹¹

3. Podział banków spółdzielczych na grupy rówieśnicze

Wszystkie banki spółdzielcze w Polsce podzielono (metodą ekspercką) na następujące grupy ze względu na wartość współczynnika wypłacalności¹²:

- powyżej 15% – w banku występują nadwyżki funduszy własnych w stosunku do aktualnie prowadzonej działalności,
- 12-15% – bank posiada wystarczający kapitał,

⁹ *Raport o sytuacji banków w 2009 r.*, UKNF, Warszawa 2010, www.knf.gov.pl.

¹⁰ J. Szambelańczyk, *Banki spółdzielcze w Polsce w procesach zmian systemowych*, AE, Poznań 2006, s. 77 i n.

¹¹ Opracowano w oparciu o dane otrzymane z banków zrzeszających oraz Krakowskiego Banku Spółdzielczego (KBS).

¹² Minimalna wartość współczynnika wypłacalności określona w ustawie *Prawo bankowe* wynosi 8%.

- 10-12% – bank posiada wystarczający kapitał, ale zwiększenie kapitału może być celowe,
- poniżej 10% – zwiększenie kapitału może mieć istotny wpływ na wzrost akcji kredytowej.

Dodatkowo dokonano podziału banków spółdzielczych ze względu na stosunek przyjętych depozytów do wielkości akcji kredytowej (przyjęto w uproszczeniu: „należności od sektora niefinansowego i budżetu” jako kredyty oraz „zobowiązania wobec sektora niefinansowego i budżetu” jako depozyty):

- powyżej 150%: nadmiar środków,
- 110-150%: bezpieczny nadmiar depozytów nad kredytami (o ile spełnione są normy płynności),
- poniżej 110%: brak nadwyżki depozytów do rozwoju akcji kredytowej.

Powyższy uproszczony podział nie uwzględnia tego, iż niektóre banki spółdzielcze wykorzystują część funduszy własnych do finansowania akcji kredytowej oraz struktury pasywów związanej z tzw. stabilną bazą depozytową w rozumieniu Uchwały nr 386/2008 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 17 grudnia 2008 w sprawie ustalenia wiążących banki norm płynności¹³.

Tabela 1. Podział banków spółdzielczych

Stosunek depozytów do kredytów	Współczynnik wypłacalności			
	powyżej 15%	12-15%	10-12%	poniżej 10%
Powyżej 150%	grupa 1	grupa 2a	grupa 2b	grupa 3
110-150%	grupa 4	grupa 5a	grupa 5b	grupa 6
Poniżej 110%	grupa 7	grupa 8a	grupa 8b	grupa 9

Źródło: opracowanie własne.

Charakterystyka grup

Grupa 1: występuje nadwyżka zarówno kapitału, jak i depozytów. Akcję kredytową limituje rynek. Dokapitalizowanie nie zwiększy bezpośrednio akcji kredytowej.

Grupa 2a: występuje znaczna nadwyżka depozytów, bank właściwie wyposażony w kapitał, posiada możliwości zwiększenia akcji kredytowej bez wzrostu funduszy. Niewielka wrażliwość na dokapitalizowanie. Akcję kredytową z dużym prawdopodobieństwem limituje rynek.

Grupa 2b: występuje znaczna nadwyżka depozytów, bank wystarczająco wyposażony w kapitał, posiada jeszcze pewne możliwości zwiększenia akcji kredytowej bez wzrostu funduszy własnych. Akcja kredytowa być może limitowana przez rynek. Prawdopodobnie dokapitalizowanie może w pewnym stopniu zwiększyć akcję kredytową.

¹³ Uchwała nr 386/2008 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 17 grudnia 2008 w sprawie ustalenia wiążących banki norm płynności, Dz. Urz. KNF z 2008 r., Nr 8, poz. 40 z późn. zm.

Grupa 3: występuje znaczna nadwyżka depozytów, bank spełnia normy kapitałowe, ale wzrost akcji kredytowej wymaga dokapitalizowania.

Grupa 4: występuje nadwyżka kapitału w stosunku do akcji kredytowej. Nadwyżka depozytów bezpieczna, w większości przypadków pozwala na zwiększenie akcji kredytowej. Akcja kredytowa limitowana przez rynek lub trudności w pozyskaniu środków.

Grupa 5a: bank właściwie wyposażony w kapitał, posiada możliwości zwiększenia akcji kredytowej bez wzrostu kapitału. Nadwyżka depozytów bezpieczna, w większości przypadków pozwala na zwiększenie akcji kredytowej. Akcja kredytowa limitowana przez rynek lub trudności w pozyskaniu środków. Niewielka wrażliwość na dokapitalizowanie.

Grupa 5b: bank wystarczająco wyposażony w kapitał, posiada jeszcze pewne możliwości zwiększenia akcji kredytowej bez wzrostu kapitału. Nadwyżka depozytów bezpieczna, w większości przypadków pozwala na zwiększenie akcji kredytowej. Akcja kredytowa limitowana przez rynek lub trudności w pozyskaniu środków. Średnia wrażliwość na dokapitalizowanie.

Grupa 6: bank spełnia normy kapitałowe, ale wzrost akcji kredytowej wymaga dokapitalizowania. Nadwyżka depozytów bezpieczna, w większości przypadków pozwala na zwiększenie akcji kredytowej. Akcja kredytowa limitowana przez brak kapitału. Duża wrażliwość na dokapitalizowanie.

Grupa 7: występuje nadwyżka kapitału w stosunku do akcji kredytowej. Nie występuje nadwyżka depozytów. Brak środków (depozytów) limituje akcję kredytową. Dokapitalizowanie nie zwiększy akcji kredytowej.

Grupa 8a: bank właściwie wyposażony w kapitał, posiada możliwości zwiększenia akcji kredytowej bez wzrostu kapitału. Brak środków (depozytów) limituje akcję kredytową. Dokapitalizowanie nie zwiększy akcji kredytowej.

Grupa 8b: bank wystarczająco wyposażony w kapitał, posiada pewne możliwości zwiększenia akcji kredytowej bez wzrostu kapitału. Brak środków (depozytów) limituje akcję kredytową. Dokapitalizowanie może w pewnym stopniu zwiększyć akcję kredytową, o ile bank zwiększy stabilną bazę depozytową.

Grupa 9: bank spełnia normy kapitałowe, nie posiada nadwyżki depozytów. Wzrost akcji kredytowej wymagałby zarówno dokapitalizowania, jak i pozyskania środków depozytowych.

4. Wyniki analizy

W wyniku analizy danych dotyczących wszystkich banków spółdzielczych w poszczególnych grupach otrzymano następujące zestawienia (tab. 2)¹⁴:

---

¹⁴ Jeśli nie wskazano inaczej, to dane bilansowe podano w tys. PLN.

Tabela 2. Stosunek depozytów do kredytów (stan na 31.12.2009 – dane wstępne)

Stosunek depozytów do kredytów	Współczynnik wypłacalności			
	powyżej 15%	15-12,01%	12-10%	poniżej 10%
Powyżej 150%	grupa 1	grupa 2a	grupa 2b	grupa 3
Liczba banków	127	50	29	5
Suma bilansowa	6 115 712	3 394 814	3 189 178	511 686
Należności brutto	3 238 953	2 558 480	2 560 334	324 489
Zobowiązania	6 247 781	4 404 012	4 190 770	569 554
Zobowiązania minus należności	3 008 828	1 845 532	1 630 436	245 065
110-150%	grupa 4	grupa 5a	grupa 5b	grupa 6
Liczba banków	114	80	83	19
Suma bilansowa	5 908 436	9 302 438	16 910 086	5 833 329
Należności brutto	3 645 946	6 230 256	11 268 014	3 899 453
Zobowiązania	4 743 501	7 958 396	14 637 347	5 065 466
Zobowiązania minus należności	1 097 555	1 728 140	3 369 333	1 166 013
Poniżej 110%	grupa 7	grupa 8a	grupa 8b	grupa 9
Liczba banków	39	15	11	4
Suma bilansowa	1 958 170	1 128 711	1 139 154	1 610 320
Należności brutto	1 554 967	913 988	924 935	1 374 089
Zobowiązania	1 462 244	917 765	906 814	1 352 051
Zobowiązania minus należności	-92 723	3 777	-18 121	-22 038

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez banki zrzeszające i KBS.

Razem nadwyżka depozytów nad kredytami dla wszystkich 576 BS wynosi ok. 14 mld zł, w tym dla grup 1-3 ok. 6,7 mld zł, dla grup 4-6 ok. 7,3 mld zł, natomiast dla grup 7-9 ok. 129,1 mln zł.

Tabela 3. Przeciętna wielkość (suma bilansowa w mln PLN) banku spółdzielczego w zależności od współczynnika wypłacalności (podział na grupy rówieśnicze)

Wyszczególnienie	Współczynnik wypłacalności			
	powyżej 15%	15-12,01%	12-10%	poniżej 10%
Liczba BS	280	145	123	28
Suma bilansowa grupy rówieśniczej*	13 982	13 826	21 238	7 955
Przeciętna wielkość sumy bilansowej BS w grupie rówieśniczej*	49,9	95,4	172,7	284,1

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 4. Przeciętna wielkość (suma bilansowa w mln PLN) banku spółdzielczego w zależności od nadwyżki depozytów nad kredytami

Wyszczególnienie	Współczynnik wypłacalności		
	powyżej 150%	110-150%	poniżej 110%
Liczba BS	211	296	69
Suma bilansowa grupy rówieśniczej	13 211	37 954	5 836
Przeciętna wielkość sumy bilansowej BS w grupie rówieśniczej	62,6	128,2	84,6

Źródło: opracowanie własne.

5. Dyskusja

W grupach 7, 8a, 8b, 9 (w sumie 69 BS o sumie bilansowej ok. 6 mld zł) nie występują aktualnie nadwyżki depozytów nad kredytami. **Dokapitalizowanie nie przyniesie tam bezpośrednich efektów w postaci wzrostu akcji kredytowej.**

W grupach 1 i 4 (razem 241 BS o sumie bilansowej ok 12 mld zł) występują nadwyżki depozytów nad kredytami (ok. 4 mld zł), ale te banki posiadają nadwyżki kapitałowe, a więc akcji kredytowej nie limitują fundusze własne. **Dokapitalizowanie nie przyniesie tam bezpośrednich efektów w postaci wzrostu akcji kredytowej.**

W grupach 3 i 6 (razem 24 BS o sumie bilansowej ok. 6 mld zł, są to w większości relatywnie duże banki) **dokapitalizowanie może przynieść istotny efekt w postaci zwiększenia akcji kredytowej.** Nadwyżka depozytów nad kredytami wynosi w tych grupach ok. 1,4 mld zł.

W grupach 2a i 5a (razem 130 BS o sumie bilansowej niecałe 13 mld zł, nadwyżka ok. 3,5 mld zł) **dokapitalizowanie może przynieść niewielki wzrost akcji kredytowej** (kapitały w niewielkim stopniu – o ile w ogóle limitują akcję kredytową). Wzrostowi akcji kredytowej w grupie 5a powinien towarzyszyć jednocześnie wzrost ilości pozyskanych depozytów.

W grupach 2b i 5b (razem 112 BS o sumie bilansowej 20 mld zł, nadwyżka depozytów ok. 5 mld zł) **dokapitalizowanie w niektórych przypadkach może przynieść wzrost akcji kredytowej** (kapitały mogą w pewnym stopniu limitować wzrost akcji kredytowej). Wzrostowi akcji kredytowej w grupie 5b powinien towarzyszyć jednocześnie wzrost ilości pozyskanych depozytów.

W grupach 7, 8a, 8b i 9 występuje niedobór depozytów w stosunku do akcji kredytowej, co limituje akcję kredytową. **Sytuacja kapitałowa ma znaczenie drugorzędne.**

Przeciętnie banki spółdzielcze o niższej wartości współczynnika wypłacalności są wyraźnie większe od banków spółdzielczych o wyższym współczynniku wypłacalności (zob. tab. 3), co może oznaczać, że niedobór kapitału występuje w bardziej ekspansywnych jednostkach.

Zależność taka nie występuje w przypadku nadwyżki depozytów nad kredytami (zob. tab. 3).

Jak wynika z powyższej analizy, w przypadku niektórych banków spółdzielczych może nastąpić wzrost akcji kredytowej wraz ze wzrostem funduszy własnych banku, jakkolwiek efekt tego zjawiska nie będzie znaczący w skali gospodarki w okresie krótkoterminowym. Może za to być istotny dla lokalnych społeczności, w których funkcjonują banki spółdzielcze. Zagadnienie to jest szczególnie ważne w sytuacji spowolnienia gospodarczego i ograniczenia finansowania gospodarki przez duże banki komercyjne. Stabilizująca rola banków spółdzielczych jest dostrzegana przez praktyków i decydentów z zakresu gospodarki¹⁵.

---

¹⁵ M. Łońska, *Najwyższa ocena dla banków spółdzielczych. Rozmowa z Waldemarem Pawlakiem*, „Głos Banków Spółdzielczych”, luty-maj 2010, s. 20.

Wzrost funduszy własnych banku spółdzielczego może nastąpić w wyniku dokapitalizowania zewnętrznego lub wewnętrznego. Ostatnio to zagadnienie, szczególnie w zakresie dokapitalizowania zewnętrznego, było wielokrotnie omawiane¹⁶.

Zasilenie funduszy własnych banku może nastąpić przez zaciągnięcie pasywów podporządkowanych. Swoistość tych pasywów polega na tym, że są one kapitałem zewnętrznym, jaki bank – przy spełnieniu określonych ustawą warunków, na podstawie umowy cywilnoprawnej – może włączyć do rachunku funduszy własnych¹⁷. W ostatnim okresie niektóre banki spółdzielcze wykorzystywały tę możliwość poprzez emisję obligacji, które są notowane na rynku Catalyst¹⁸. Dodatkową możliwość zwiększenia funduszy podporządkowanych (na razie niewykorzystaną) daje emisja bankowych papierów wartościowych w oparciu o dokonaną w 2009 r. nowelizację ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych¹⁹ oraz podniesienie kwoty odpowiedzialności udziałowców.

Dokapitalizowanie w postaci zaliczenia do funduszy uzupełniających zobowiązań podporządkowanych wymaga uzyskania zgody KNF. W przypadku niektórych banków spółdzielczych (z różnych grup rówieśniczych), w znacznym stopniu wykorzystany został już ustawowy limit wielkości funduszy uzupełniających (pożyczek podporządkowanych) wynoszący 50% funduszy podstawowych i dalsze wzmocnienie funduszy w ten sposób nie jest możliwe lub jest możliwe w sposób bardzo ograniczony (zob. art. 127 ust. 3 pkt 2) lit. b) ustawy z dnia 29.08.1997 r. *Prawo bankowe*).

Istotne znaczenie (ograniczenie) dla rozwoju akcji kredytowej, szczególnie w przypadku szybkiego jej wzrostu, oprócz nominalnej wartości bazy depozytowej, mają również regulacje dotyczące płynności²⁰, które szczególnie dla banków spółdzielczych o sumie bilansowej powyżej 200 mln zł nakładają ograniczenia związane z wielkością stabilnej bazy depozytowej w stosunku do aktywów o ograniczonej płynności.

W wyniku wzrostu akcji kredytowej w bankach spółdzielczych może nastąpić zmniejszenie lokat w bankach zrzeszających. W zależności od skali tego zjawiska efekt dla sytuacji tych banków może nie być istotny lub być bardzo znaczący, ze względu na zaangażowanie części tych środków w akcję kredytową banków zrzeszających oraz konieczność zapewnienia płynności zrzeszeniom.

Najistotniejszym czynnikiem wewnętrznym umożliwiającym wzrost funduszy własnych banków spółdzielczych jest zasilenie w wyniku podziału nadwyżki bilan-

---

¹⁶ Por.: R. Grzyb, *KE zgadza się na polski program dokapitalizowania instytucji finansowych*, „Gazeta Prawna”, 21.12.2009 r.; K. Owczarek, A. Krakowiak, *Fundusze własne podstawą bezpieczeństwa rozwoju banku*, „Głos Banków Spółdzielczych”, luty-maj 2010, s. 26-29.

¹⁷ M. Brożyna, *Cywilnoprawna charakterystyka pasywów podporządkowanych. Komentarz praktyczny*, System Informacji Prawnej Lex.

¹⁸ Por.: *Relacja z debiutu banków spółdzielczych na Catalyst*, GPW, 28.07.2010 r., www.gpwcatalyst.pl.

¹⁹ *Ustawa z dnia 1 lipca 2009 r. o zmianie ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających*, DzU z 2009 r., Nr 127, poz. 1050.

²⁰ Uchwała nr 386/2008...

sowej (zysku netto) oraz dopłaty członków do funduszu udziałowego (wzrost funduszu zakładowego). W 2009 r. nastąpił wzrost kapitałów (funduszy) własnych banków spółdzielczych o prawie 1 mld zł, tj. wysokości przekraczającej wynik finansowy netto sektora za 2008 r. (ok. 900 mln zł). Fundusz zasobowy, który jest zasilany głównie z podziału nadwyżki bilansowej (zysku netto za rok poprzedni), wzrósł w ciągu 2009 r. o ok. 800 mln zł, z kwoty 3943 mln zł do kwoty 4741 mln zł. Podobnie fundusz ogólnego ryzyka wzrósł z 266 mln zł do ok. 311 mln zł, tj. o 45 mln zł²¹. W praktyce fundusze podstawowe banków spółdzielczych zwiększyły się o ponad 90% zysku netto za rok ubiegły. W 2010 r. można się więc spodziewać wzrostu funduszy własnych z tego tytułu o ponad 600 mln zł, ponieważ zysk netto bankowego sektora spółdzielczego za 2009 r. wyniósł 695,6 mln zł²².

W przedstawionej uproszczonej analizie nie uwzględniono wymogów kapitałowych związanych z ryzykiem kredytowym w kontekście NUK, zakładając, że ich oddziaływanie na zachowanie się banków spółdzielczych nie wpłynie na zaobserwowane zależności, ponieważ dotyczy wszystkich tych podmiotów finansowych, niezależnie od badanych tutaj cech. Szczegółowy opis tego zagadnienia znajdzie Czytelnik na przykład w pracy P. Rosińskiego *Wymogi kapitałowe związane z ryzykiem kredytowym w kontekście Nowej Umowy Kapitałowej, ze szczególnym uwzględnieniem banków spółdzielczych*²³.

6. Wnioski

Niedostatek funduszy własnych nie jest głównym czynnikiem ograniczającym wzrost akcji kredytowej dla większości banków spółdzielczych w Polsce w perspektywie krótkoterminowej, choć czynnik ten jest istotny dla grupy ok. 20-30 BS. Są to jednak banki większe, o sumach bilansowych przekraczających przeciętną wartość w sektorze, często o dużej dynamice wzrostu.

Wzrost podstawowych funduszy własnych banków spółdzielczych następuje przede wszystkim w wyniku podziału nadwyżki bilansowej (zysku netto). Zewnętrzne dokapitalizowanie banków spółdzielczych miałoby znacznie mniejszy wpływ na zwiększenie akcji kredytowej, niż wynika to z danych zbiorczych wskazujących na nadwyżkę depozytów nad kredytami (zobowiązań wobec sektora niefinansowego i budżetu nad należnościami sektora niefinansowego i budżetu) w wysokości ok. 14 mld zł na koniec 2009 r. Jednak zewnętrzne dokapitalizowanie, poprzez wzrost funduszy uzupełniających, może być istotne dla kontynuacji wzrostu grupy dynamicznie rozwijających się dużych banków spółdzielczych, stano-

²¹ Dane liczbowe z: *Raport...*

²² Dane na podstawie: Informacja o sytuacji krajowych banków komercyjnych, banków spółdzielczych i oddziałów instytucji kredytowych 2010-03. Informacja opracowana wg danych przekazanych przez banki do dnia 19-05-2010, UKNF, Warszawa 2010, www.knf.gov.pl.

²³ Publikowane w: A. Gospodarowicz (red.), *Wpływ norm ostrożnościowych na ograniczenie ryzyka w działalności banku spółdzielczego*, AE, Wrocław 2006, s. 43-57.

wiących liczebnie ok. 5% sektora, ale ponad 10% sektora, biorąc pod uwagę sumę bilansową. Zgodnie z opinią wyrażoną przez W. Kwaśniaka, byłego Generalnego Inspektora Nadzoru Bankowego i doradcę prezesa NBP: „Dzisiaj z jednej strony część banków napotyka na bariery kapitałowe czy płynnościowe ich dalszego dynamicznego rozwoju, podczas gdy inne posiadają nadal nie wykorzystywane efektywnie wysokie nadwyżki tego kapitału czy też płynności”²⁴. Ogólnie jednak, zakładając jako pożądany zrównoważony rozwój sektora banków spółdzielczych, można postawić tezę, że aktualnie dostępne możliwości wzrostu funduszy własnych są dla większości banków spółdzielczych wystarczające.

Literatura

- Brożyna M., *Cywilnoprawna charakterystyka pasywów podporządkowanych*. Komentarz praktyczny, System Informacji Prawnej Lex.
- Gospodarowicz A. (red.), *Wpływ norm ostrożnościowych na ograniczenie ryzyka w działalności banku spółdzielczego*, AE, Wrocław 2006.
- Grzyb R., *KE zgadza się na polski program dokapitalizowania instytucji finansowych*, „Gazeta Prawna”, 21.12.2009.
- Informacja o sytuacji krajowych banków komercyjnych, banków spółdzielczych i oddziałów instytucji kredytowych 2010-03. Informacja opracowana wg danych przekazanych przez banki do dnia 19-05-2010*, UKNF, Warszawa 2010, www.knf.gov.pl.
- Łońska M., *Ciężar dzielony z kimś jest o połowę lżejszy. Rozmowa z Wojciechem Kwaśniakiem*, „Głos Banków Spółdzielczych”, luty-maj 2010, s. 35.
- Łońska M., *Najwyższa ocena dla banków spółdzielczych. Rozmowa z Waldemarem Pawlakiem*, „Głos Banków Spółdzielczych”, luty-maj 2010, s. 20.
- Łyszczak B., *Komentarz do ustawy z dnia 7 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających*, System Informacji Prawnej Lex, 2004.
- Myrczek J., Kisiała B., *Rola banków spółdzielczych w rozwoju społeczności lokalnych w kontekście akcesji do struktur Unii Europejskiej*, (w:) A. Barcik, R. Barcik (red.), *Rozwój lokalny i regionalny po wejściu Polski do Unii Europejskiej*, t. 2, Wydawnictwo Naukowe ATH, Bielsko-Biała 2006, s. 327-337.
- Owczarek K., Krakowiak A., *Fundusze własne podstawą bezpiecznego rozwoju banku*, „Głos Banków Spółdzielczych”, luty-maj 2010, s. 26-29.
- Raport o sytuacji banków w 2009 r.*, UKNF, Warszawa 2010, www.knf.gov.pl.
- Relacja z debiutu banków spółdzielczych na Catalyst*, GPW, 28.07.2010, www.gpwcatalyst.pl.
- Rosiński P., *Wymogi kapitałowe związane z ryzykiem kredytowym w kontekście Nowej Umowy Kapitałowej, ze szczególnym uwzględnieniem banków spółdzielczych*, (w:) A. Gospodarowicz (red.), *Wpływ norm ostrożnościowych na ograniczenie ryzyka w działalności banku spółdzielczego*, AE, Wrocław 2006, s. 43-57.
- Sektor bankowy, podstawowe dane 12/2009*, UKNF, Warszawa 2010, www.knf.gov.pl.
- Szambelańczyk J., *Banki spółdzielcze w Polsce w procesach zmian systemowych*, AE, Poznań 2006.

---

²⁴ M. Łońska, *Ciężar dzielony z kimś jest o połowę lżejszy. Rozmowa z Wojciechem Kwaśniakiem*, „Głos Banków Spółdzielczych”, luty-maj 2010, s. 35.

Uchwała nr 386/2008 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 17 grudnia 2008 w sprawie ustalenia wiążących banki norm płynności, Dz. Urz. KNF z 2008 r., Nr 8, poz. 40 z późn. zm.

Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe, tekst jedn.: DzU z 2002 r., Nr 72, poz. 665 z późn. zm.

Ustawa z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze, tekst jedn.: DzU z 2003 r., Nr 188, poz. 1848 z późn. zm.

Ustawa z dnia 7 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających, DzU z 2000 r., Nr 119, poz. 1252 z późn. zm.

Ustawa z dnia 1 lipca 2009 r. o zmianie ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających, DzU z 2009 r., Nr 127, poz. 1050.

Wizerunek polskiego sektora bankowego, Edycja 2010, ZBP, BFG, BIK, Warszawa 2010.

Wszolek M., *Gdy bank odwraca się plecami*, „Gazeta Bankowa”, luty 2010, s. 75-81.

Zalcewicz A., *Bank spółdzielczy. Aspekty prawne tworzenia i funkcjonowania*, Wolters Kluwer Polska – Oficyna, 2009.

AN IMPACT OF THE CAPITALISATION OF THE COOPERATIVE BANKS ON INCREASING THEIR LENDING ACTIVITY

Summary: There are more than 500 cooperative banks in Poland acting as local financial institutions. The total amount of deposits placed with coop banks in savings accounts or in demand accounts is much higher than credit portfolio. The surplus of about 14 billion of PLN, equal to about 4,5 billion of USD, still exists. However, both the capital and the surplus of deposits are distributed unevenly among the coop banks. So the idea “capitalise a bank” in order to increase loan activity of the cooperative banking sector is valid only for a minor number of ca 20-30 dynamic coops in the short time. The main source of the capital, usually Tier 1, is the distribution of the net profit. As for now, the subordinated obligations are of less importance for the majority of cooperative banks.